

УДК 780.614.13.091(477.82):351.858

ВИКОНАВСЬКА ТВОРЧІСТЬ БАНДУРИСТІВ ВОЛИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

Чернецька Наталія

кандидат мистецтвознавства, старший викладач,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки
проспект Волі, 13, м. Луцьк, Україна
n.chernetska77@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5478-0677>

Мета роботи. Дослідження пов'язане з вивченням виконавської творчості бандуристів та виявленням засобів впливу на громадськість регіону на основі вивчення й аналізу концертних програм і публікацій у пресі. **Методологія дослідження** полягає в поєднанні соціологічного методу, який ми використовували в процесі інтерв'ювання представників бандурного мистецтва, та описового – для аналізу концертної діяльності окремих виконавців й ансамблів бандуристів. **Результати й висновки.** Відзначено вплив соціокультурних реалій на поетапність розвитку бандурного мистецтва Волині. Доведено, що виконавській творчості бандуристів притаманна просвітницько-патріотична місія, а саме пропагування кращих зразків високодуховної музичної й поетичної спадщини, популяризація творчості Т. Шевченка та Лесі Українки, творів героїко-патріотичного спрямування (думи, історичні пісні, стрілецькі й повстанські пісні). З'ясовано, що в різні історичні періоди виконавська діяльність бандуристів спонукала волинян зберігати та розвивати духовні традиції й культурні надбання, стала засобом духовного збагачення волинської громади, інтенцією ідеї національного самоствердження. Установлено, що бандурне виконавство виступає вагомим чинником патріотичного виховання молоді, що особливо важливо в процесі формування національних орієнтирів сучасного молодого покоління й певним чином позначиться на змісті та структурі цінностей українського суспільства в майбутньому.

Ключові слова: бандурне мистецтво; Волинь; виконавство; репертуар; концертно-просвітницька діяльність.

ИСПОЛНИТЕЛЬСКОЕ ТВОРЧЕСТВО БАНДУРИСТОВ ВОЛЫНИ КАК ИСТОЧНИК ФОРМИРОВАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ

Чернецкая Наталия

кандидат искусствоведения, старший преподаватель,
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
проспект Воли, 13, г. Луцк, Украина
n.chernetska77@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-5478-0677>

Цель работы. В работе исследуется исполнительское творчество бандуристов и определяются средства воздействия на общественность региона, что основываются на изучении и анализе концертных программ и публикаций в прессе. **Методология** исследования заключается в сочетании социологического метода, который использовался нами в процессе интервьюирования представителей бандурного искусства, и описательного – для анализа концертной деятельности отдельных исполнителей и ансамблей бандуристов. **Результаты и выводы.** Отмечается влияние социокультурных реалий на поэтапность развития бандурного искусства Волыни. Доказывается, что исполнительскому творчеству бандуристов присуща просветительно-патриотическая миссия, а именно пропаганда лучших образцов высокодуховного музыкального и поэтического наследия, популяризация творчества Т. Шевченко и Леси Украинки, произведений героико-патриотического направления (думы, исторические и повстанческие песни). Нами выясняется, что в разные исторические периоды исполнительская деятельность бандуристов побуждала волынян сохранять и развивать духовные традиции и культурные достижения, стала средством духовного обогащения волынского общества, интенцией идеи национального самоутверждения. Делается вывод, что бандурное исполнительство выступает весомым фактором патриотического воспитания молодежи, что особенно важно в процессе формирования национальных ориентиров современного молодого поколения и определенным образом скажется на содержании и структуре ценностей украинского общества в будущем.

Ключевые слова: бандурное искусство; Волынь; исполнительство; репертуар; концертно-просветительская деятельность.

THE PERFORMING ART OF BANDURA PLAYERS IN VOLYN AS A SOURCE OF NATIONAL IDENTITY FORMATION

Chernetska Nataliya

Ph.D. of Art – Senior Teacher of the department of music-practical training
of Lesya Ukrainka Eastern European National University,

Volya avenue, 13, Lutsk, Ukraine

n.chernetska77@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-5478-0677>

Purpose. The research is related to the study of bandura artist performances and the identification of means of their influencing the public in the region, based on the overview and analysis of concert programmes of the groups and of publications in the press. **The methodology of research** is to combine the sociological method used in the process of interviewing representatives of bandura art, and a descriptive method for the concert activity analysis of individual performers and bands of bandura players. **Results and conclusions.** The influence of social and cultural realities on the progressive development of bandura art in Volyn is emphasized. It has been proved that the performing art of bandura players is characterised by an educational and patriotic mission, namely the promotion of the best samples of elevated spiritual musical and poetic heritage, the popularisation of T. Shevchenko and Lesya Ukrainka's works, as well as works of heroic and patriotic orientation (dumas, historical songs, striletski and guerilla songs), folklore melos. It was clarified that in various historical periods the performance of bandura players encouraged Volynians to preserve and develop spiritual traditions and cultural heritage, having become the means of spiritual enrichment of the Volyn community, the intention of the idea of national self-establishment. It has been found that bandura performance is a significant factor in the patriotic education of young people, which is especially important in the process of forming the national priorities of modern young generation and that will in some way affect the content and structure of the values of Ukrainian society in the future.

Key words: bandura art; Volyn; performance; repertoire; concert and enlightenment activity.

Вступ. Загальносуспільне усвідомлення вагомості музичної культури та унікальність бандурного мистецтва посилюють інтерес до бандурної практики. Нині мистецтвознавча наука спонукає до вивчення музичної культури різних регіонів України. В останні роки з'явилося чимало розвідок стосовно досліджень різних аспектів бандурного мистецтва, проте вивчення бандурної практики окремого регіону стало предметом зацікавлення лише науковців Дніпропетровщини та Тернопільщини. У XXI ст. актуалізовано регіональне дослідження концертно-виконавської спадщини творчих колективів бандуристів й окремих виконавців. Актуальність обраної теми зумовлена відсутністю

досліджень ролі виконавського мистецтва бандуристів у збереженні духовних традицій та культурних надбань української нації, у формуванні ідеї національного самоствердження.

Аналіз попередніх публікацій та досліджень. Вивчення музичної культури Волині 20–30-х рр. ХХ ст. розкрито в дослідженнях волинського науковця П. Шиманського. Деякі аспекти діяльності бандуристів цього періоду розглянуто в історико-літературній спадщині письменника У. Самчука, у науково-публіцистичних й історико-краєзнавчих нарисах Р. Гіщинської, В. Денисюка, В. Ємця, Б. Жеплинського, С. Мельничука, М. Онуфрійчука, працях О. Дубас, Л. Косаковської, О. Легкун, В. Мішалова, Н. Сташенко. Основні джерела вивчення виконавської діяльності бандуристів – це переважно замітки з рубрик концертної хроніки українських періодичних видань 20–30-х рр. ХХ ст., а також другої половини ХХ ст. («Українська нива», «Волинське слово», «Радянська Волинь», «Справедливість»). Аналіз наукових праць, публікацій періодичних видань, історико-краєзнавчих нарисів щодо висвітлення музичного життя Волині засвідчив, що виконавська творчість бандуристів та її вплив на становлення національної свідомості не стали предметом зацікавлення дослідників.

Мета нашої розвідки полягає у вивченні виконавської діяльності бандуристів та виявленні засобів впливу репертуарного фонду на громадськість регіону на основі аналізу концертних програм колективів і публікацій у пресі. Для проведення дослідження застосовували соціологічний метод, використовуваний нами в процесі інтерв'ювання представників бандурного мистецтва, та описовий – для розкриття діяльності окремих виконавців й ансамблів бандуристів на основі розгляду виконавського репертуару, CD та DVD-записів, які є своєрідним звуковим документом і матеріалом для конкретного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Еволюція бандурного мистецтва Волинського регіону відбувалася в контексті загальнокультурного розвитку, динаміку якого простежуємо в декількох етапах: період польської експансії (20–30-ті рр. ХХ ст.), радянська доба (до 1991 р.), період національно-культурного відродження.

У дорадянський період, незважаючи на несприятливі історичні умови для національного розвитку, пов'язані з приналежністю Волинського краю до Польщі, становлення музичної культури Волині зумовлювалося потужною діяльністю просвітницьких культурно-громадських об'єднань, за допомогою яких активізовано національно-патріотичну самоідентифікацію української громади. Активній діяльності бандуристів у 20–30-х рр. сприяли просвітянські організації Волині («Просвіта», «Рідна хата», «Просвітянська хата»), які стали центром національно-культурного розвитку української громади.

У цей період побутування бандурного мистецтва на Волинського краю пов'язано з концертно-просвітницькою діяльністю бандуристів Д. Щербини, К. Місевича, Д. Гонти, М. Левицького, Г. Білогуб, із функціонуванням першого гуртка бандуристів Луцької української гімназії (під орудою М. Левицького)

і перших бандурних ансамблів (під керівництвом К. Місевича та Г. Білогуб), із конструюванням інструментів К. Місевичем (Чернецька, 2012, с. 76).

Найбільшою популярністю й успіхом у глядачів користувалася талановита бандуристка Ганна Білогуб (у деяких публікаціях – Білогубова, 1900–1978). Відомості про неї у 1995 р. знайшов львівський дослідник кобзарства Б. Жеплинський (2002, с. 172). На Волині діяльність бандуристки розглядав П. Шиманський (1997, с. 83). У 30-ті рр. ХХ ст. Г. Білогуб була однією з перших жінок-бандуристок у Західній Україні й активно концертувала по Волині та Галичині.

Про масштабність творчої особистості Г. Білогуб свідчив її сольний концерт у 1933 р. Тодішня преса повідомляла про мелодійну гру бандуристки: «...тон у пані Білогуб м'який, виразний, голос лагідний, репертуар різноманітний. Поряд з народними думами та піснями бандуристка виконала кілька танців. Глибоке враження залишила по собі “Дума про Почаївську Божу Матір”. З почуттям виконано два твори М. Левицького: “Колискова” на вірші Лесі Українки і “Топольська” на вірші О. Олеся. Добра техніка помітна і у виконанні танків» (Концерт бандуристки Г. Білогубової та співака І. Сайка, 1933, с. 3). Репертуар бандуристки включав народні й авторські пісні, думи («Дума про руйнування Січі» (аранж. О. Кошиця), «Дума про Морозенка» (муз. М. Тележинського), «Дума про Байду», «Дума про Олексія Поповича», «Історична дума», «Дума про Нечая»), які залишали надзвичайне враження в публіки та свідчили про високу майстерність виконавиці. Завдяки активній виконавсько-просвітницькій діяльності Г. Білогуб суттєво піднесла рівень виконавства на бандурі. Брала участь у 70 імпрезах, побувала з концертами в 30 місцевостях Волині (Загальні збори театрального товариства, 1939, с. 5).

Згодом артистка організувала ансамбль бандуристів (вісім осіб), до якого пізніше залучено вокальну чоловічу групу. Репертуар ансамблю склали українські народні, стрілецькі та патріотичні пісні, твори на вірші Т. Шевченка. Бандуристи були бажаними учасниками святкових урочистостей, які організували «Просвіта» й інші об'єднання. Г. Білогуб також була артисткою-бандуристкою Волинського українського театру. Активна робота місцевих просвітянських осередків і виконавська діяльність артистки сприяли подальшому вкоріненню бандурного мистецтва та заохочували талановиту молодь до навчання гри на бандурі (Чернецька, 2012, с. 69).

У радянську добу розвиток музичної культури Волині характеризувався співіснуванням самодіяльного й професійного напрямів, які втілювались у діяльності аматорських мистецьких колективів та фаховій підготовці музикантів. Функціонуванню бандури як концертного інструмента у Волинському регіоні передувало запровадження системної музичної освіти (відкриття музичних шкіл, музичного й культосвітнього училищ в області, пізніше – факультету мистецтв у ВНЗ) та вдосконалення бандури (її виготовлення з механізмом перемикування тональностей майстром Володимиром Тузиченком).

Велика заслуга в популяризації бандурного мистецтва Волинського регіону належить викладачу музичного училища Ірині Скірі (Стефанович) – досвідченому педагогу й концертному виконавцю. Створені нею перші ансамблі бандуристів (дуети, тріо, квартети) мали великий успіх у лучан (Гіщинська, 2005, с. 9). Пізніше педагог організувала першу мішану капелу бандуристів. Провідною її рисою була опора на фольклор. Основу репертуару становили українські народні пісні в обробках керівника, що виконувалися капелою на досить високому професійному рівні.

Із-поміж інших бандурних колективів відзначаємо капелу бандуристів Луцького музичного училища (згодом – Волинського училища культури і мистецтв ім. І. Стравінського), керівник якої – Тетяна Ткач, та капелу бандуристів Луцького педагогічного інституту ім. Лесі Українки (згодом – Волинського державного університету ім. Лесі Українки), керівник – Мирослава Сточанська. За роки функціонування обидва колективи засвідчили високий виконавський рівень і досягли значних творчих результатів. Їхня успішна діяльність стала можливою завдяки поєднанню професійної музичної освіти, удосконаленого інструментарію й цікавої репертуарної палітри, що формувалася на зразках вітчизняної та світової класики, на сучасних авторських творах й українському фольклорі. Репертуарну політику колективів особливо активізовано в період становлення незалежності України та спрямовано на піднесення національної свідомості й формування духовних цінностей студентської та учнівської молоді, волинської громадськості (пісні національно-визвольної боротьби, твори релігійної тематики, композиції на вірші Т. Шевченка, Лесі Українки (Чернецька, 2012, с. 127, с. 246–247).

У 80–90-х рр. ХХ ст. була надзвичайно складна суспільно-політична ситуація в Україні, що відзначилася втратою ідеологічних орієнтирів однієї держави (СРСР) і невизначеністю пріоритетів іншої (незалежної України). Носіями духовних цінностей публічно постали бандуристи. Їхня творча діяльність у культурному просторі Волині слугувала своєрідним ідеологічним і мистецьким маяком. Вони несли в маси дух національного відродження, Кобзареве та Лесине слово, народну пісню, збагачуючи й оновлюючи цим художні традиції краю та сприяючи зростанню національної свідомості й патріотичних почуттів української громади.

Яскравою сторінкою в мистецькому житті Волині була творчість тріо бандуристок Луцького міського будинку культури в складі М. Сточанської, І. Ольшевської та Л. Войнаровської. Колектив створено у 1984 р. Він упродовж 10 років займався активною концертною діяльністю.

Репертуарна панорама тріо бандуристок була об'ємною й різноплановою: і класика, і твори сучасних композиторів, і народні пісні. У кожній творчій роботі, емоційно пережитій учасницями, розкривався стиль композитора, його особливий задум, внутрішня динаміка кожного образу. Виконання композицій будь-якого жанру приваблювало відмінним інструменталізмом, справжньою майстерністю та музикальністю. Центральне місце в репертуарі тріо посіли

пісні на вірші Лесі Українки й Т. Шевченка, твори сучасних українських композиторів (П. Майбороди, К. Домінченка, Б. Янівського, В. Івасюка, А. Подільського, В. Тиможинського), українські народні пісні та колядки. А стрілецька пісня «Ой, у лузі червона калина», яку в той час не було прийнято виконувати з великої сцени, викликала в слухачів підйом почуттів патріотизму та гордості за Україну (Никитюк, 2006, с. 66).

Бандуристки постійно брали участь в обласних літературно-музичних урочистостях, присвячених пам'яті Т. Шевченка й Лесі Українки, в обласному конкурсі-огляді кобзарського мистецтва, у благодійних концертах («Зігріймо любов'ю дитячі серця», «З народних джерел Волині», «Благодійний різдвяний концерт», «Святий Миколай і діти»), у творчих звітах Луцького будинку культури та ін. (Балик, 1989, с. 4; Волошко, 1990, с. 4; Філатенко, 1991, с. 4).

Свідчення активної виконавської діяльності колективу – участь у різноманітних міжнародних фестивалях в Україні, Росії, Югославії, Австрії (Іваненко, 1991, с. 3; Філатенко, 1989b, с. 4). Високий професіоналізм, проста й щира виконавська манера колективу, доповнені бездоганним зовнішнім виглядом в українських строях, сприяли успіху та викликали вдячність слухачів. Кращі зразки української музичної класики, народної пісенної творчості з репертуару тріо записані обласним і всеукраїнським радіо й телебаченням. Його діяльність епізодично висвітлена в історико-краєзнавчому нарисі В. Денисюка (2007, с. 37–38) «Обереги духовності».

Достойне місце в когорті волинських бандуристів слід відвести Марії Федосюк (Вислоцькій), яка з 1987 р. поєднувала працю викладача з активною концертною діяльністю. Виконавська практика М. Федосюк тісно пов'язана з активною популяризацією народної та сучасної композиторської творчості, пісень національно-визвольної боротьби й епічних творів, колядок.

Головним каталізатором успішної сольної кар'єри М. Федосюк є яскрава індивідуальна манера співу та розмаїтий виконавський репертуар. Бандуристка стверджує: «Формуючи репертуар, ніколи не гналася за модою, брала лише те, що лягло на серце, що близьке і дороге людям» (Філатенко, 1989a, с. 4).

Її репертуар складають епічні твори («Дума про Тараса» та «Дума про Берестечко» (муз. В. Тиможинського), «През шаблю маєм право» (муз. А. Пашкевича), «Дума про козака-бандуриста» (муз. Ф. Глушка), «Дума про козацькі могили» та «Князівна Либідь» (муз. і сл. А. Кос-Анатольського)), а також твори на вірші Т. Шевченка та Лесі Українки, волинських й українських авторів (А. Пашкевича, В. Тиможинського, Б. Янівського), козацькі та повстанські пісні, колядки. Драматичним сопрано бандуристки і її майстерною грою захоплювалися в Луцьку, Києві, Одесі, Львові та Польщі: «...бандуру Марії Вислоцької та її гарний голос можна почути у школах і на міських урочистих концертах, у трудівничих колективах міст і сіл, ... в Польщі та Києві, на багатьох урочистостях у Луцьку» (Філатенко, 1989a, с. 4).

Особливо пам'ятною подією для М. Федосюк була її участь як солістки-бандуристки на Республіканському огляді-конкурсі капел та солістів-бандуристів

на Чернечій горі в дні перепоховання Т. Шевченка в травні 1989 р. У її концертній програмі – твори українських авторів на вірші Т. Шевченка, українські народні пісні. Уперше на цьому мистецькому заході бандуристка виконала «Думу про Тараса» волинських авторів В. Тиможинського та Й. Струцюка (Філатенко, 1989а, с. 4).

Як солістка-бандуристка ансамблю народної музики «Герлич» М. Федосюк неодноразово концертувала в Польщі, гідно представляючи національний інструмент й українське мистецтво за кордоном (Чернецька, 2012, с. 244).

Вагомий внесок у справу популяризації бандури зробила Лариса Рихлюк, яка з 1989 р. займалася виконавською діяльністю як солістка-бандуристка та оркестрантка народного заслуженого ансамблю пісні і танцю «Колос». Із цим колективом артистка побувала в численних закордонних концертних поїздках (Польща, Угорщина, Німеччина, Франція, Італія, Голландія, Великобританія), де з великим захопленням публіка сприймала українське мистецтво й виступи бандуристки. Провідною рисою концертної діяльності мисткині є опора на національно-патріотичний репертуар (думи й історичні пісні), популяризація композицій волинських авторів і фольклору (Чернецька, 2012, с. 133, с. 245).

Яскравий приклад професіоналізації ансамблевого виконавства – творча діяльність тріо бандуристок «Дивоструни», яке пройшло шлях від студентського колективу до штатної концертної одиниці ВНЗ (керівник – Мирослава Сточанська). Тріо, розпочавши свою діяльність у 1999 р., стало активним творчим і концертним колективом Волині, лауреатом міжнародних та всеукраїнських конкурсів і фестивалів. Виконавський репертуар ансамблю складає понад 120 номерів. Крім обробок українських народних пісень, його наповнюють твори українських (О. Білаша, А. Горчинського, Г. Китастого, А. Кос-Анатольського, М. Лисенка, П. Майборода, Я. Степового, В. Шаповаленка, Г. Хоткевича), зарубіжних (Й. Баха, Л. Бетховена, Р. Шуберта), сучасних (О. Герасименко, Г. Менкуш, С. Фоменка, В. Черевченка, В. Тиможинського, М. Стефанишина, І. Ольшевського, О. Каліщука) композиторів. Колективом записано низку компакт-дисків, музичних фільмів, передач на Волинському радіо та телебаченні. «Дивоструни» активно популяризують бандурне мистецтво в Україні й за кордоном (Чернецька, 2012, с. 135).

Із початком процесу відродження української державності на Волині поширилася конкурсно-фестивальна практика. Показовим вважається проведення в м. Луцьку регіональних і всеукраїнських бандурних конкурсів, що сприяють виявленню обдарованих дітей та популяризації національного мистецтва серед учнівської молоді.

Концертно-виконавська практика бандуристів Волині, окрім зазначеного вище, уключає їхні вагомі досягнення на міжнародних конкурсах, активну концертно-просвітницьку діяльність професійних та аматорських дитячих і дорослих бандурних ансамблів, яка значно активізувалася нині.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, приходимо до висновку, що одним із пріоритетних напрямів бандурного мистецтва Волині є виконавська творчість, якій притаманна просвітницько-патріотична місія (пропагування кращих зразків високодуховної музичної й поетичної спадщини, популяризація творчості Т. Шевченка та Лесі Українки, творів героїко-патріотичного спрямування й релігійної тематики). Побутування бандури в період польської експансії (20–30-ті рр. ХХ ст.) спонукало волинян зберігати та розвивати духовні традиції й культурні надбання, стало засобом духовного збагачення волинської громади, інтенцією ідеї національного самоствердження.

Активна виконавська діяльність волинських бандуристів у другій половині ХХ ст., проведення мистецьких заходів (конкурси, фестивалі, концерти відомих бандуристів), поширення інформації про ці акції засобами мас-медіа (радіо, телебачення, публікації в пресі, мережі Інтернет), розповсюдження записів бандуристів (аудіокасети, компакт-диски, відео-концерти) є найбільш дієвими засобами пропагування інструмента й популяризації бандурного мистецтва серед широких мас громадськості, виховання любові до українського мистецтва в молодого покоління, що в перспективі, безперечно, приведе до оздоровлення та духовного зростання української нації, оновлення духовної атмосфери в країні. Запропонована проблематика не вичерпана. Особливої актуальності вона набула нині, у час відстоювання Української державності, а відтак потребує подальших наукових досліджень.

Список посилань

1. Балик Н. Квітни, рідна земле! Радянська Волинь. 1989. № 47 (11835). С. 4.
2. Волошко А. Благодійний різдвяний концерт. Радянська Волинь. 1990. № 244 (12282). С. 4.
3. Гіщинська Р. Розвиток бандури на Волині : краєзнавчий нарис, пісні. Луцьк : Надстир'я, 2005. 72 с.
4. Денисюк В. Обереги духовності: до 50-річчя Луцького міського Будинку культури – народного Дому «Просвіта» : історико-краєзнавчий нарис. Луцьк : «Твердиня», 2007. 184 с.
5. Жеплинський Б. Кобзарськими стежками : науково-публіцистичне дослідження. Львів : НАНУ Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника. 2002. 278 с.
6. Загальні збори театрального товариства. Волинське слово. 1939. № 4 (75). С. 5.
7. Іваненко І. Благослови нас, Берегине. Справедливість. 1991. № 14. С. 3.
8. Концерт бандуристки Г. Білогубової та співака І. Сайка. Українська Нива. 1933. Ч. 37. С. 3.
9. Никитюк Н. Г. Особливості творчої і концертної діяльності волинського тріо бандуристок у культурологічному просторі Волині 80–90-х рр. ХХ ст. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного

- університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії імені Петра Чайковського. Серія : Мистецтвознавство. № 1 (16). 2006. С. 63–69.
10. Філатенко А. І чарівні струни бандури. Радянська Волинь. 1989. № 160 (11948). С. 4.
 11. Філатенко А. Солов'їна ніжна пісня. Радянська Волинь. 1989. № 39 (11827). С. 4.
 12. Філатенко А. Чистий племін Лесиноного серця. Радянська Волинь. 1991. № 26 (12314). С. 4.
 13. Чернецька Н. Г. Бандурне мистецтво в контексті музичної культури Волині ХХ–початку ХХІ ст. : дис. ... канд. мистецтвознав. : 26.00.01. / Н. Г. Чернецька; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2012. 290 с.
 14. Шиманський П. Музичне мистецтво Волині у 20–30 рр. ХХ ст. Науковий вісник ВДУ імені Лесі Українки. 1997. № 11. С. 80–84.

References

1. Balyk, N. (1989). Kvitny, ridna zemle! [Bloom, my native land!]. *Radianska Volyn*, 47 (11835), 4. [In Ukrainian].
2. Voloshko, A. (1990). Blahodiinyi rizdviani kontsert. [Charity Christmas concert]. *Radianska Volyn*, 244 (12282), 4. [In Ukrainian].
3. Hishchynska, R. (2005). *Rozvytok bandury na Volyni : kraieznavchyi narys, pisni*. [Development of bandore in Volyn: ethnographic essay, songs]. Lutsk: Nadstyr'ya [In Ukrainian].
4. Denysiuk, V. (2007). *Oberehy dukhovnosti: do 50-richchia Lutskoho miskoho Budynku kultury – narodnoho Domu «Prosvita»* [Guards of spirituality: historical and ethnographic essay]. Lutsk: Tverdunya. [In Ukrainian].
5. Zheplynskyi, B. (2002). *Kobzarskymy stezhkamy* [Kobzar's trails: scientific and journalistic research]. Lviv: NANU. Lvivska naukova biblioteka im. V. Stefanyka [In Ukrainian].
6. *Zahalni zbory teatralnoho tovarystva* (1939). [General meeting of the theatrical organization]. *Volyn word*, 4(75), 5 [In Ukrainian].
7. Ivanenko, I. (1991). *Blahoslovy nas, Berehyne* [Bless us, Keeper]. *Spravedlyvist*, 14, 3. [In Ukrainian].
8. *Kontsert bandurystky H. Bilohubovoi ta spivaka I. Saika* (1933). [Concert of bandorist H. Bilohubova and singer I. Saiko]. *Ukrainyska nyva*, 37, 3. [In Ukrainian].
9. Nykytiuk, N. H. (2006). *Osoblyvosti tvorchoi i kontsertnoi diialnosti volynskoho trio bandurystok u kulturolohichnomu prostori Volyni 80–90-kh rr. KhKh st.* [Features of creative and concert activity of the volyn bandura trio on the Volyn cultural space in 1980s-90s]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka ta Natsionalnoi muzychnoi akademiyi imeni Petra Chaykovskoho*, ser. art studies, 1(16), 63–69. [In Ukrainian].

10. Filatenko, A. (1989). *I charivni struny bandury*. [And magic strings of the bandore]. *Radianska Volyn*, 160 (11948), 4. [In Ukrainian].
11. Filatenko, A. (1989). *Solov`ina nizhna pisnia* [Nightingale's gentle song]. *Radianska Volyn*, 39 (11827), 4. [In Ukrainian].
12. Filatenko, A. (1991). *Chystyi plomin Lesynoho sertsia* [Pure beam of Lesia's heart]. *Radianska Volyn*, 26 (12314), 4. [In Ukrainian].
13. Chernetska, N. (2012). *Bandurne mystetstvo v konteksti muzychnoi kultury Volyni XX–pochatku XXI st.* [Bandore Art in the Context of Volyn Musical Culture of the 20th– early 21st cent.] Unpublished candidate dissertation, Kyiv national university of culture and art, Kyiv, Ukraine [In Ukrainian].
14. Shymanskyi, P. (1997). *Muzychne mystetstvo Volyni u 20–30 rr. 20 st.* [Musik art of Volyn in 1920s-30s]. *Naukovyy visnyk VDU imeni Lesyi Ukrayinky*, no. 11, p. 80–84. [In Ukrainian].

© Чернецька Н. Г., 2018